

תוכן עניינים

3	מבוא
4	מהו פירוק
6	סוגי פירוק
7	תהליך הפירוק
8	מהן סמכויותיו וחובותיו של המפרק
9	סיכום
11	רשימה ביבליוגרפית

מבוא

פירוק חברה הינו הפרוצדורה הקבועה בחוק להבאת אישיותה המשפטית של החברה אל קיצה. הסיבות לפירוקה של החברה יכולות להיות מגוונות, והן תשפענה על זהות מבקשי הפירוק, ועל האופן בו על הפירוק להתבצע.

פירוק החברה הינו תהליך מורכב העלול להשפיע על גורמים רבים. מהצד האחד, קיימים אנשים רבים העלולים להיפגע מהפסקת פעילותה של החברה, כעובדים, צרכנים, לקוחות ועוד. כאשר מדובר בחברת ענק, המעניקה שירותים ו/או מוצרים לחלקים נרחבים באוכלוסייה, קיים אף אינטרס ציבורי בהמשך פעילותה של החברה. מהצד השני, ישנם אנשים רבים שעלולים להיפגע באם החברה תמשך בפעילותה הנפסדת, כנושים, משקיעים וכדומה. הצורך באיזון בין אינטרסים מנוגדים אלו, מחייב את התייחסות המחוקק לנושא זה שעלול להיות בעל משמעות כלכלית מרחיקת לכת.

נוכח מורכבותה של הסוגיה, הסדיר המחוקק את דיני הפירוק, וקבע, בין היתר, את עילות הפירוק, סוגי הפירוק, אופן הפירוק ועוד. יחד עם זאת, דיני הפירוק כיום מבוססים ברובם על הוראות הפקודה המנדטורית שנחקקה לפני עשרות שנים. בניגוד לחלקים אחרים בדיני החברות, אשר זכו ל"רענון" והוסדרו בחוק החברות, דיני הפירוק טרם חודשו באופן גורף, וחלקים נרחבים מהם מוסדרים באמצעות הפסיקה בנושא.

במסגרת מאמר זה נסקור על קצה המזלג את דיני הפירוק, כפי שמשקפים בחקיקה ובפסיקה הקיימת, במטרה להציג את המונחים הנורמטיביים הבסיסיים בסוגיה. סוגיה זו הינה רחבה ביותר, ולא ניתן יהיה להכיל את כולה במסגרת מצומצמת זו, אך נעמוד על הקווים המנחים העיקריים בנושא, אשר חרף חשיבותו נדמה כי הינו פרי נחלתם של מתי מעט משפטנים ועורכי דין הבקיאיים בנושא.

בראשית המאמר נציג בקצרה את התכלית העומדת בבסיסו של הליך הפירוק, את האינטרסים הבאים לידי ביטוי ואת האבחנה שבין פירוק לבין הקפאת הליכים והבראת חברה. בהמשך המאמר נסקור את סוגי הפירוק השונים הקבועים בחוק, ואת העילות לפירוק לגבי כל אחד מסוגי פירוק אלו. בהמשך לכך, נבחן את תחילתו של הליך הפירוק בפועל, בהתמקד בעילת הפירוק העיקרית – חדלות פירעון ומתן צו פירוק על ידי בית המשפט, ובאפשרויות העומדות בפני בית המשפט כאשר מוגשת בקשת פירוק. לבסוף, נעמוד על המתרחש לאחר מתן צו הפירוק לחברה, בהתמקד במינויו של המפרק ונסקור את הסמכויות והחובות המוקנות לו על פי החוק.

מהו פירוק

דיני פירוק חברה מעוגנים בפקודת החברות [נוסח חדש], תשמ"ג-1983 (להלן: "הפקודה"). בניגוד לכלל דיני החברות, אשר עברו שינויים במהלך השנים, והוסדרו בחוק החברות החדש¹, הרי שדיני הפירוק עודם מוסדרים באמצעות הפקודה המנדטורית. הסיבה להחרגתם של דיני הפירוק משאר דיני החברות, נעוצה בשאיפת המחוקק ליצור מסגרת נורמטיבית אחידה ומעודכנת לדיני הפירוק יחד עם דיני פשיטת הרגל² המוסדרים אף הם בפקודת פשיטת הרגל המנדטורית³. קיים דמיון רב בין דיני הפירוק של חברות, לבין דיני פשיטת הרגל של אנשים "פרטיים", והפקודה אף מחילה במפורש את דיני פשיטת הרגל על פירוק חברה מחמת חדלות פירעון. סעיף 353 לפקודה קובע בהאי לישנא:

"בחברה חדלת פרעון ינהגו על פי דיני פשיטת רגל החלים על נכסיו של מי שהוכרז פושט רגל, בכל הנוגע לזכויותיהם של נושים מובטחים ושאנים מובטחים, לחובות הניתנים לתביעה, לשומת שוויון של אנונות ושל התחייבויות עתידות או מותנות, ולקבלת דיבידנד".

מטרת פירוק החברה, הינה להביא בסופו של דבר לחיסול האישיות המשפטית של החברה, ולמחיקת רישומה אצל רשם החברות⁴. בין היתר, מטרתם של דיני הפירוק הינה להבטיח את האינטרסים של כלל הגורמים המושפעים מפירוק החברה. חברה יכולה להתקשר עם סוגים רבים של אנשים, כגון, בעלי מניות, נושאי משרה, עובדים, ספקים, משקיעים וכו', אשר חלקם הינם נושים של החברה, ופירוק החברה עלול להשפיע עליהם, ובמקרים רבים אף לפגוע בהם. לאחר חיסולה של החברה, לא יוכל אף אדם להיפרע, לתבוע ולהיתבע, על ידי אישיות משפטית שאיננה קיימת. לשם כך שאף המחוקק ליצור את המסגרת בתוכה יתנהל הפירוק – מסגרת אשר תתחשב בכלל האינטרסים ותאזן ביניהם באופן הראוי.

בנוסף להשפעה של הפירוק על הגורמים שהתקשרו עם החברה, עלול פירוק החברה להשפיע אף על ציבור רחב, ולעיתים אף על המדינה כולה. כך הוא למשל כאשר מדובר בחברה גדולה המעניקה שירותים חיוניים ובלעדיים. במקרים אלו ברור כי על בית המשפט לשקול לא רק את האינטרסים של אלו שהתקשרו באופן ישיר עם החברה, אלא גם את האינטרסים של הציבור העלול להיפגע מהפסקת השירות שמעניקה החברה⁵.

כפי שנראה להלן, קיימים סוגים שונים של פירוקים, אך עילת הפירוק הנפוצה ביותר, היא פירוק על ידי בית המשפט לבקשת נושה בשל חדלות פירעון של החברה. דיני הפירוק מעניקים סמכות לבית המשפט להעניק פרק זמן קצוב לניסיון להבראת החברה, וזאת מתוך התחשבות באינטרס של הגורמים העלולים להיפגע מפירוקה של החברה. לרוב, בתי המשפט נוטים שלא לתת צו לפירוקה של חברה מיד לאחר קבלת בקשת הפירוק, כי אם במקרים נדירים בהם ברי כי אין לחברה כל יכולת להתאושש. בפרק הזמן הקצוב להבראת החברה, ייתן בית המשפט צו להקפאת הליכים לחברה, אשר משמעותו היא כי לא ניתן לפתוח בהליך משפטי ו/או הליך בהוצאה לפועל כנגד החברה ו/או להמשיך בהליך קיים⁶.

כאשר על בית המשפט לשקול האם לתת צו פירוק לחברה, או שמא צו להקפאת הליכים ולהבראת

¹ חוק החברות, תשנ"ט-1999. (להלן: "החוק").

² ראה דברי ההסבר להצעת חוק החברות, 5 (1957).

³ פקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], תשמ"ג-1980. (להלן: "פקודת פשיטת הרגל").

⁴ ראה סעיף 315 לפקודה: "(א) לאחר שפורקו עסקי החברה כליל יורה בית המשפט בצו, שהחברה תחולל מיום מתן הצו... (ב) ... והרשם ירשום את החיסול בפנקסיו". הוראה דומה קיימת לגבי פירוק מרצון בסעיף 339(א) לפקודה.

⁵ ראה: צ' כהן "פירוק חברה על פי בקשת נושה קוויה מנחים בהפעלת שיקול הדעת של בית המשפט", מחקרי משפט יב (תשנ"ה). 38.

⁶ סעיף 350 לחוק.